

Приходченко Людмила Леонідівна

*завідувач кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
д.держ.упр., професор*

ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У НАЛАГОДЖЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ НАУКОЮ І СУСПІЛЬСТВОМ

У сучасному глобалізованому світі саме наука, технології та інновації, відіграючи вирішальну роль у розвитку суспільства, є необхідною умовою та основою для утвердження реальної демократії, соціальної справедливості, визначають міць держави та закладають підґрунтя для її незалежності. Новий час потребує формування такого типу вченого, який є відкритим до взаємодії із суспільством за всіма каналами комунікацій, органічно сполучаючи їх та отримуючи максимум прагматично корисного матеріалу. Саме такий підхід надає змогу консолідувати суспільство, донести до широкого кола громадськості сучасні наукові досягнення та перспективні розробки, зокрема, шляхом організації та участі у різноманітних науково-комунікативних заходах.

Так, доброю традицією стають виступи викладачів кафедри державного управління і місцевого самоврядування з ключовими доповідями на щорічних науково-практичних конференціях ОРІДУ НАДУ. Наприклад, новаторський характер носили ідеї, висловлені проф. П. І. Надолішнім у доповіді «Теорія і практика демократичного врядування: вітчизняна традиція та уроки історії» на конференції «Реформування публічного управління: теорія, практика та уроки історії» (2014 р.), проф. Л. Л. Приходченко у доповідях: «Перспективи розвитку публічного управління: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії» на конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління» (2013 р.), «Агентства регіонального розвитку як інституційний механізм регіонального розвитку» на науково-практичній конференції «Сучасна регіональна політика: освіта, наука, практика» (2011 р.), проф. С. Є. Саханенка у доповіді «Проблеми подолання дуалізму виконавчої влади на місцевому рівні» на конференції «Інституційні перетворення як передумова ефективного використання ресурсного потенціалу регіону» (2007 р.), доц. А. С. Крупника у доповідях: «Координаційне управління розвитком громад в умовах децентралізації та демократизації», «Партнерство влади і громади в ім'я сталого регіонального розвитку» на пленарних засіданнях щорічних наукових конференцій ОРІДУ НАДУ при Президентові України.

При цьому слід зазначити, що на базі кафедри формується одна із ключових та найбільш великих секцій щорічних науково-практичних конференцій за міжнародною участю, у яких постійно беруть участь викладачі, здобувачі, аспіранти та докторанти регіональних інститутів.

Враховуючи високі наукові досягнення науковців кафедри, вони також активно залучаються як основні доповідачі на наукові конференції у НАДУ та її регіональних інститутах, інших навчальних закладах, що займаються питаннями державного управління і місцевого самоврядування. Зокрема, жваву дискусію викликали доповіді:

- проф. С. Є. Саханенка «Модель публічної влади на регіональному рівні та регіональна ідентичність: основні чинники співвідношення» на конференції «Публічне управління: шляхи розвитку» (НАДУ, 2014), «Місьцеве самоврядування в системі політичних координат сучасної України» на конференції «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи» (Херсон, 2013);
- доц. А. С. Крупника «Участь громадськості у формуванні та реалізації державної політики на загальнодержавному та місцевому рівнях» на міжнародній науково-практичній конференції Національного інституту стратегічних досліджень (2013 р.).

**СПЕЦВИПУСК ДО 20-РІЧЧЯ ОРІДУ НАДУ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

Активною є участь викладачів кафедри у науково-комунікативних заходах за кордоном, що надає змогу не лише представляти наукові здобутки нашого інституту, але й зміцнювати зв'язки з колегами з метою розвитку науки державного управління. Зокрема, проф. Л. Л. Приходченко брала участь у наукових зібраннях в Російській Федерації (м. Брянськ), виступаючи з доповідями «Оценивание как объективно необходимая составляющая обеспечения качества государственного управления: опыт Украины» (2012 р.) та «Системная модель эффективного государственного управления: сущность и составляющие» (2010 р.). Доц. Н. В. Піроженко неодноразово брала участь у конференціях зі стратегічного планування та державних закупівель (Німеччина, Молдова, Угорщина), а також виступила з доповіддю «Громадський контроль у сфері державних закупівель: досвід України» на освітньому семінарі «Прокьюремент Світового банку» (м. Кишинів, Молдова, 2014).

Інформаційні технології здійснюють свій суттєвий вплив на всі види діяльності, зокрема на трансляцію наукового знання. Вони перетворюють знання в інформаційний ресурс суспільства, забезпечують його зберігання та передачу. Враховуючи зазначене, викладачами кафедри в 2010 р. вперше в Інституті було започатковано проведення щорічної міжнародної інтернет-конференції для аспірантів та докторантів «Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи». На цьому майданчику для наукових комунікацій отримали змогу апробувати результати своїх наукових досліджень десятки молодих науковців з різних регіонів України та із закордону. Саме тут публічно були представлені результати дисертаційних досліджень О. Гордєєва, С. Запорожця, А. Калініченка, А. Савкова, Т. Сивак, О. Толпиги, С. Чижової, Ю. Хромової та інших аспірантів і докторантів.

Протягом 2011–2015 років професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Ю. Б. Молодожен та доцент кафедри А. С. Крупник – брали участь у реалізації проекту «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (проект РЕОП). Продуктами якого стали адаптовані до умов України математичні моделі демографічного, економічного та бюджетного прогнозування, що знайшло відображення у чотирьох навчальних посібниках: «Демографічне прогнозування», «Економічне прогнозування», «Бюджетне прогнозування» та «Бенчмаркінг» з відповідними методичними рекомендаціями, а також у програмі навчального курсу «Прогнозування розвитку територій».

У наукових комунікаціях дуже важливим є особистісне відношення, адже саме через особисте спілкування розкривається інтелект. Відтак, науково-комунікативні заходи викладачів кафедри не обмежуються лише організацією та участю у наукових конференціях. Круглі столи, наукові слухання, методологічні семінари, наукові квести та інші форми обговорення актуальних питань державного управління та місцевого самоврядування набули широкого поширення.

У XXI ст. основними одиницями наукової діяльності є наукові спільноти, які генерують нові знання на основі розділення та кооперування наукової праці. Однією з форм таких наукових співтовариств є наукові школи – об'єднання дослідників, які виконують функції продукування та поширення нових знань, володіють спроможністю до самовідтворення та характеризується єдиною науковою традицією. На кафедрі державного управління і місцевого самоврядування фактично сформовано ряд науково-освітніх, науково-виробничих та науково-дослідницьких шкіл.

Зокрема, науково-освітня школа П. І. Надолішнього з демократичного врядування, в межах якої існує унікальна система підготовки державних службовців та майбутніх дослідників, охоплює кілька навчальних закладів України та набула високого авторитету у науковому співтоваристві. Науково-дослідні школи-інкубатори що дають можливість розвитку наукових особистостей, зарунених в атмосферу наукового спілкування та творчості (зокрема, науково-дослідницька школа Л. Л. Приходченко з ефективності публічного сектору та С. Є. Саханенка з міжурядових зв'язків). В межах зазначених шкіл було здійснено кілька наукових досліджень, зокрема:

- «Розробка інформаційно-методичного забезпечення впровадження систем управління якістю в діяльності органів виконавчої влади (з ЦППК Вінницької області), 2007 р., науковий керівник М. М. Іжа, відповідальний виконавець Л. Л. Приходченко;
- «Механізми наближення системи публічного управління України до європейський стандартів: регіональний та субрегіональний рівень» 2008 р., науковий керівник М. Г. Свірін, відповідальний виконавець Л. Л. Приходченко;
- «Розробка механізмів ресурсного забезпечення регіонального управління», 2009–2010 рр., науковий керівник: Т. М. Безверхнюк, відповідальний виконавець Н. В. Піроженко;
- «Публічно-приватне партнерство як необхідна складова розвитку держави в умовах демократичних реформ», 2011 р., науковий керівник Т.І.Пахомова, відповідальний виконавець А. С. Крупник.

У 2015 році на кафедрі започатковано виконання науково-дослідної роботи за бюджетним фінансуванням «Механізми горизонтальної взаємодії в системі публічного управління в умовах децен-

тралізації влади», науковий керівник Л. Л. Приходченко, відповідальний виконавець Н. В. Піроженко. На замовлення Одеської обласної державної адміністрації та Херсонського ЦППК укладено договори на виконання госпдоговірних тем: «Бенчмаркінг системи надання адміністративних послуг в Одеській області в контексті європейських принципів «доброго врядування» та «Пріоритети стратегії регіонального розвитку: особливості реалізації на прикладі Херсонської області».

Науково-виробнича школа Ю. Б. Молодожен, що відрізняється своєю спрямованістю на конкретний управлінський процес або організацію у системі місцевого самоврядування, представляє собою спільноту вчених, об'єднаних єдиною дослідницькою програмою та ідейним задумом. В її межах були здійснені науково-дослідні теми:

- «Наукове обґрунтування шляхів удосконалення територіального устрою Любашівського району Одеської області», 2008 р.;
- «Наукове обґрунтування шляхів удосконалення територіального устрою Арцизького району Одеської області», 2009 р.;
- «Підвищення ефективності управління капітальними вкладеннями на регіональному рівні (з Одеською Обласною радою)», 2010 р..

Наслідком тривалої активної співпраці з органами влади регіонального рівня, за замовленням яких виконувалися наукові теми прикладного спрямування, є свідоцтва про реєстрацію авторського права на винахід. Зокрема, отримано Свідоцтва Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України про реєстрацію авторського права на твір:

- Комп'ютерна програма «Інформаційно-аналітична система «Громада» від 01.10.2008 р. № 25909 (Ю. Б. Молодожен);
- Комп'ютерна програма «Інформаційно-аналітична база «Будівлі, споруди та мережі» від 22.03.2010 №32479 (Ю. Б. Молодожен);
- «Методика рейтингового оцінювання науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу» від 18.11.2011 р. № 41035, методичних розробок від 27.05.2011 р. № 38528. та № 38526 (С. Г. Давтян, М. П. Попов, С. Є. Саханенко).

Досить важливою ділянкою наукової роботи кафедри є науково-експертна діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка проектів нормативних актів, результатів наукових досліджень та державно-управлінських рішень, підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень, прогнозування тих чи інших процесів тощо. До розгляду майже кожної дисертації, що готувалася в ОРІДУ НАДУ, залучено професорський склад кафедри в ролі експертів. Кожен науковець кафедри постійно надає відгуки на автореферати дисертацій, що захищаються в інших навчальних закладах та установах. Професорський склад кафедри досить часто залучається до зовнішньої експертизи підготовлених дисертаційних робіт в якості опонентів, а також членів Спеціалізованих вчених рад з державного управління, зокрема в м. Києві, Львові, Донецьку.

Але зазначеним експертна діяльність кафедри не обмежується. Одним з її напрямів є експертна та консалтингова діяльність щодо рішень органів публічної влади. Викладачі кафедри, зокрема, брали участь у комплексній експертизі Статуту міста Одеси, залучалися до експертизи інших нормативно-правових актів, зокрема законодавчого рівня. Так, наприклад, доц. А. С. Крупник є одним із розробників Концепції модернізації організаційно-правового забезпечення місцевої демократії, ухваленої Робочою групою Конституційної асамблеї України, та двох законопроектів: «Про органи самоорганізації населення (у новій редакції)» та «Про загальні збори (конференції) членів територіальних громад за місцем проживання», а доц. Н. В. Піроженко – до експертизи Закону України «Про здійснення державних закупівель» та «Стратегії розвитку державних закупівель». Ю. Б. Молодожен є заступником голови робочої групи з питань розробки програм соціально-економічного розвитку Одеської області; членом науково-технічної ради інформатизації та електронного урядування при Одеській облдержадміністрації.

Крім того, підтримуються тісні зв'язки з Одеським регіональним відділенням Асоціації міст України, в рамках співробітництва організуються фахові майстерні для посадових осіб місцевого самоврядування з нагальних питань.

Різноманітними є види наукової продукції, що підготовлені на кафедрі – монографії, статті, доповіді, рецензії, наукові огляди, тези доповідей тощо. Актуальним проблемам державного управління присвячені більшість з монографій, що видані на кафедрі. Подією в науці стали такі монографії як: «Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади» (Л. Л. Приходченко), «Європейські стандарти врядування на регіональному рівні» (Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, Е. Х. Топалова), «Самодостатність територіальних громад: системний підхід» (Ю. Б. Молодожен), «Розвиток організаційно-правового механізму державних закупівель на конкурсних засадах» (М. М. Іжа,

Н. В. Піроженко, Н. Г. Дроздова, В. Й. Тещук), «Територіальна організація влади в Україні» (С. Є. Саханенко, М. П. Попов, О. І. Чебан) тощо. Всі вони характеризуються багатоаспектним змістом, що включають в себе чітку постановку проблеми, визначення та диференціацію основних понять, експлікацію ідей та гіпотез, демонстрацію емпіричного матеріалу, що підкріплює достовірність нового знання тощо. Основними відмінностями навчальних підручників та інших видів навчальної літератури, що підготовлена на кафедрі є «стисла повнота» інформації, предметно-логічна послідовність, ясність та доступність викладення, активізація уваги слухачів.

Основні риси монографій як провідного жанру наукової літератури притаманні й статтям, що підготовлені професорсько-викладацьким складом кафедри. Майже кожна зі статей є проявом авторського стилю мислення, високого рівня володіння авторами нормами наукового викладення. Високих показників наукового цитування досягли, зокрема, такі наукові статті як: «Управління сталим розвитком на засадах демократичного врядування: світоглядний і політико-правовий аспекти», «Конституція Пилипа Орлика та її вплив на визначення політико-правових засад національного державотворення і врядування (історичні паралелі)» (П. І. Надолішній), «Досвід проведення адміністративних реформ у пострадянських країнах: уроки для України», «Проблеми та перспективи реалізації компетентнісного підходу: практична, прагматична та гуманістична складові переорієнтації освіти» (Л. Л. Приходченко), «Муниципально-територіальний процес та проблеми його вдосконалення» (С. Є. Саханенко), «Регіональна демократія: від принципів до європейських стандартів» (С. Є. Саханенко, С. Г. Давтян), «Громадянське суспільство як об'єкт і суб'єкт управління суспільним розвитком», «Політичні партії як складові соціальної інфраструктури у публічному управлінні» (А. С. Крупник). Крім того, викладачі кафедри є авторами статей в «Енциклопедичному словнику державного управління» (2010) та в «Енциклопедії державного управління» (2011).

Незважаючи на те, що доповіді та тези є коротким записом наукового дослідження у вигляді основних, стисло сформульованих положень, вони фактично доповнюють наукове обличчя кафедри. Загальною нормою стилю тез, підготовлених членами кафедри, є висока насиченість висловлювань предметно-логічним змістом. Так, зразковими є тези відкритої лекції П. І. Надолішнього «Державне управління в Україні на перехресті тисячоліть», оголошеної в Одеському Будинку вчених у 2014 р.

В межах наукових шкіл кафедри державного управління і місцевого самоврядування відбувається активна підготовка аспірантів та докторантів. Загалом з часу утворення кафедри було підготовлено 9 докторів та 26 кандидатів наук з державного управління. По праву кафедру можна назвати «кузнею кадрів». Так, А. П. Савков закінчив аспірантуру, докторантуру, захистив дисертації і нині працює першим Віце-президентом НАДУ при Президентові України; доцент кафедри М. П. Попов спочатку працював деканом факультету «державного управління», а нині є першим заступником директора інституту; доцент кафедри Т. М. Безверхнюк після закінчення докторантури очолила кафедру управління проектами; із сумісника Ю. Б. Молодожен стала доцентом, доктором наук, очолила Офіс реформ в Одеській області.

Одним із масштабних загальноінститутських проєктів, що започаткувала кафедра, стали щорічні Фестивалі науки з нагоди Дня науки. Вони є не лише своєрідним звітом кафедри про результати наукової діяльності, але й додатковим майданчиком для комунікацій та обміну ідей. Під час фестивалю проводиться велика кількість заходів, розрахованих на різні категорії учасників: виступи провідних фахівців кафедри з популярними лекціями, круглі столи, виставки, презентації інноваційних розробок, дебати, наукові квести тощо. Формат Фестивалю створює чудові можливості для популяризації науки державного управління в регіоні, сприяє підвищенню її престижу в суспільстві.

Кафедра з моменту свого утворення активно співпрацює з органами влади південних регіонів України та їх асоціаціями. Основні напрями співробітництва – це науковий супровід діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, підвищення кваліфікації посадовців та співробітників кафедри, участь у роботі комісій та робочих груп, проведення спільних комунікативних заходів. Так, налагоджена робота з Одеським регіональним відділенням Асоціації міст України, завдяки якій ініційовано створення Одеської регіональної дорадчої ради з питань взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування (2011 р.), секретарем якої є професор кафедри Ю. Б. Молодожен. За період роботи ради було обговорено низку проєктів цільових регіональних програм та містобудівної документації. Зокрема, підписано Меморандум про співробітництво між ОРІДУ НАДУ при Президентові України, Одеським регіональним відділенням Асоціації міст України та 19 міськими головами Одеської області (2012 р.).

На замовлення Одеської обласної ради, Арцизької та Любашівської районних рад, Головного управління економіки та торгівлі Одеської облдержадміністрації, Одеської міської ради співробітниками кафедри виконувалась низка наукових досліджень прикладного спрямування. За результата-

ми досліджень отримано свідоцтва про авторські права на винахід, видані монографії та довідники з проблем державного управління і місцевого самоврядування. Триває активна співпраця з Херсонським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій у напрямку виконання наукових досліджень та проведення комунікаційних заходів. На замовлення центру виконувалась низка науково-дослідних робіт та організовувались навчально-методичні семінари за участю професорсько-викладацького складу та аспірантів кафедри, розроблено навчально-методичні матеріали.

Виконуючи науково-прикладні завдання в межах тематики роботи кафедри та пріоритетів діяльності ОРІДУ НАДУ при Президентові України, співробітники кафедри часто працюють у складі робочих груп, тимчасових творчих колективів та консультативно-дорадчих органів, що утворюються у складі та при органах публічної влади, а також при недержавних інституціях. Зокрема, завідувач кафедри, професор Л. Л. Приходченко є членом експертної ради при Департаменті атестації кадрів вищої кваліфікації МОН України. Професор кафедри Ю. Б. Молодожен та доцент кафедри А. С. Крупник є членами робочої групи з розробки проекту Програми соціально-економічного розвитку Одеської області, створеної на базі Департаменту економічного розвитку і торгівлі Одеської ОДА. Доцент кафедри Н. В. Піроженко є експертом Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення з питань державних закупівель, випустила чимало навчально-прикладних посібників для практичного використання у системі державних закупівель.

Доцент кафедри А. С. Крупник протягом 2012–2014 років працював у складі Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства, брав участь у діяльності Робочої групи, створеної Національним інститутом стратегічних досліджень з підготовки Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України 2013 року; є керівником Робочої групи «Демократичні реформи та права людини»; наказом Міністра юстиції від 28.01.2015 № 30/7 включений до складу робочої групи з підготовки законопроекту щодо участі громадськості у процесі формування та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення.

Викладачі кафедри: професори Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко, Ю. Б. Молодожен, доценти М. С. Оганісян, Н. В. Піроженко та А. С. Крупник увійшли до складу робочих фокус-груп з розробки Стратегії економічного та соціального розвитку міста Одеси на період до 2022 року, яку було затверджено рішенням Одеської міської ради від 16.04.2013 № 3306-VI.

Таким чином, професорсько-викладацький склад кафедри перебуває у постійному науково-дослідному пошуці, налаштований на надання консультаційних послуг та сучасні навчально-методичні розробки щодо підвищення якості підготовки кадрів для органів публічної влади.